

Iwona Bąk

Badanie wyjazdów turystycznych emerytów i rencistów w Polsce : analiza statystyczna

---

Ekonomiczne Problemy Usług nr 53, 347-359

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

IWONA BĄK

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny

BADANIE WYJAZDÓW TURYSTYCZNYCH EMERYTÓW I RENCISTÓW W POLSCE – ANALIZA STATYSTYCZNA

Wprowadzenie

Z licznych badań prowadzonych przez demografów i statystyków wynika¹, że istnieje silna tendencja wzrostowa udziału populacji osób w wieku starszym w ogólnej liczbie ludności, nie tylko w Polsce, ale także w wielu krajach europejskich. Przyczyna tego zjawiska tkwi z jednej strony w wydłużaniu się przeciętnej długości trwania życia, a z drugiej zaś strony – w spadku liczby urodzeń. Starzejącemu się społeczeństwu towarzyszą zmiany zachodzące w strukturze popytu na towary i usługi. Jednym z aspektów tego zjawiska jest konieczność dostosowania podaży usług turystycznych dla tej grupy wiekowej. Profil demograficzny poszczególnych segmentów rynku turystycznego będzie w przyszłości wyraźnie różnicować ofertę usługową przedsiębiorstw turystycznych. Agencje turystyczne USA i Europy oraz rządy niektórych państw od wielu lat nie tylko obserwują zjawisko dominacji osób trzeciego wieku wśród uczestników ruchu turystycznego, ale podejmują także działania stymulujące wykorzystanie obiektów turystycznych przez seniorów poza sezonem turystycznym.

Polscy seniorzy, na tle seniorów zachodnioeuropejskich czy amerykańskich, a także innych grup wiekowych, wykazują stosunkowo niski poziom konsumpcji turystycznej. Główną przyczyną tej sytuacji jest nie tylko słaba siła nabywcza współczesnego polskiego seniora, ale również wyznawany przez niego system war-

---

¹ Por np. prace: *Ludzie starsi w rodzinie i społeczeństwie*, red. J. Kurkiewicz, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2007; *Ekonomiczne konsekwencje osiągnięcia wieku emerytalnego przez generacje powojennego wyżu demograficznego*, red. J. Pocięcha, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2003.

tości, w którym turystyka oraz inne formy aktywności spędzania czasu wolnego nie zajmują poczesnego miejsca. Zważywszy jednak na wielkość ciągle powiększającego się rynku oraz rosnące zasoby czasu wolnego, należy sądzić, że zwiększająca się liczba osób w tym wieku będzie ważnym czynnikiem kształtującym koniunkturę na rynku usług turystycznych. W tym celu niezbędne jest podejmowanie w sferze konsumpcji turystycznej badań, które dostarczą istotnych informacji o motywach i zachowaniach konsumpcyjnych turystów-seniorów oraz szacunkowych wielkościach środków, które mogą być przez nich wydatkowane na wypoczynek.

W 2005 roku istniało w Polsce 13338 tysięcy gospodarstw domowych, z których 39,4% stanowiły gospodarstwa emerytów (26,7%) i rencistów (12,7%). Były to głównie gospodarstwa bezdzietne, jedno- i dwuosobowe. Wśród gospodarstw emerytów 67,8% to mieszkańcy miast, 61,1% gospodarstw rencistów również zamieszkiwało miasta.

Strukturę uczestnictwa gospodarstw domowych w Polsce w wyjazdach turystycznych przedstawiono w tabeli 1. Odsetek wyjeżdżających gospodarstw rencistów był zdecydowanie najniższy w porównaniu z pozostałymi rodzajami gospodarstw domowych. Szczególnie widoczne jest to w przypadku wyjazdów krajowych, zarówno krótkoterminowych, jak i długoterminowych. Większość analizowanych gospodarstw domowych nie uczestniczyła w wyjazdach turystycznych – dotyczyło to 64,8% gospodarstw domowych rencistów i 55,5% gospodarstw domowych emerytów. Główne tego przyczyny to przede wszystkim: brak środków finansowych (48,4% gospodarstw rencistów i 36,4% gospodarstw emerytów), stan zdrowia (25,4% gospodarstw emerytów i 22,0% gospodarstw rencistów), brak zainteresowania wyjazdami turystycznymi (17,1% gospodarstw emerytów i 14,0% gospodarstw rencistów) oraz obowiązki rodzinne (4,5% gospodarstw emerytów i 2,6% gospodarstw rencistów).

Celem artykułu jest analiza krótkotrwałych wyjazdów turystycznych (2-4 dni, czyli 1-3 noce), w których uczestniczyli emeryci i renciści. W badaniu uwzględniono 1272 indywidualne wyjazdy zrealizowane przez nich w 2005 roku.

Jako narzędzie badawcze wykorzystano proste metody statystyczne z zakresu analizy struktury oraz analizę korespondencji. Do obliczeń i graficznej prezentacji wyników wykorzystano moduł *Analiza korespondencji* w pakiecie Statistica 8.0.

Tabela 1

Gospodarstwa domowe uczestniczące w wyjazdach turystycznych w odsetkach gospodarstw w danej grupie w 2005 roku

Według głównego źródła utrzymania gospodarstwa domowego	Razem	Wyjeżdżające w kraju		Wyjeżdżające za granicę	
		2-4 dni	5 dni i dłużej	1 dzień	2 dni i dłużej
Praca na stanowisku robotniczym	51,5	26,8	31,3	1,0	5,9
Praca na stanowisku nierobotniczym	76,9	44,0	50,9	3,0	19,4
Użytkowanie gospodarstwa rolnego	38,9	21,7	23,9	0,0	4,1
Praca na własny rachunek poza gospodarstwem	68,4	37,1	45,7	2,0	21,6
Emerytura	44,5	23,7	25,8	0,8	6,5
Renta	35,2	18,9	20,3	0,8	4,0
Świadczenia społeczne i alimenty	47,5	31,1	26,7	0,0	9,5
Wynajem, własność i inne przychody	43,3	24,3	25,0	0,0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Turystyka i wypoczynek w gospodarstwach domowych w 2005 r.*, GUS, Warszawa 2006.

1. Charakterystyka materiału badawczego

Dane statystyczne dotyczące turystyki wyjazdowej emerytów i rencistów zaczerpnięto z badań ankietowych *Turystyka i wypoczynek w gospodarstwach domowych*, przeprowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny w 2005 roku. Respondenci dla każdego krótkotrwałego wyjazdu krajowego podawali informacje, które dotyczyły charakterystyki wyjazdu i zawierały pytania o cel wyjazdu, odległość miejsca będącego celem wyjazdu od miejsca zamieszkania, formę wyjazdu, usługi zakupione u pośrednika, środki transportu wykorzystywane na dojazd, obiekty noclegowe, z jakich korzystano podczas wyjazdu, oraz szacunkową wielkość wydatków poniesionych w związku z wyjazdem.

Kategoriom wymienionych zmiennych przypisano następujące symbole:

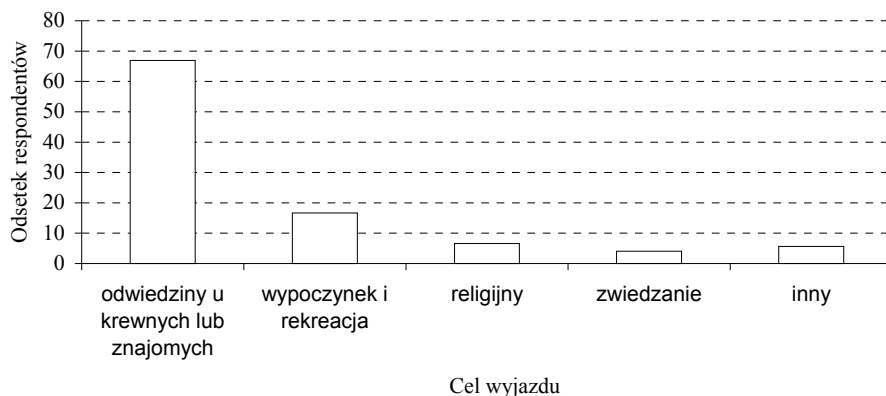
- cel wyjazdu: C1 – odwiedziny u krewnych lub znajomych, uroczystości rodzinne, C2 – wypoczynek i rekreacja, C3 – religijny, C4 – zwiedzanie, C5

- inny;
- odległość wyjazdu: O1 – do 50 km, O2 – od 51 do 100 km, O3 – od 101 do 200 km, O4 – od 201 do 300 km, O5 – od 301 do 500 km, O6 – powyżej 501 km;
- forma wyjazdu: F1 – wycieczka, impreza objazdowa, F2 – wyjazd na działkę, F3 – pielgrzymka, F4 – wczasy, F5 – inna;
- usługi zakupione u pośrednika: P1 – żadne, P2 – noclegi, P3 – pełny pakiet turystyczny, P4 – inne;
- główny środek transportu wykorzystywany na dojazd: T1 – samochód osobowy, T2 – PKS lub inna autobusowa linia przewozowa, T3 – kolej, T4 – autokar, T5 – inny;
- baza noclegowa: B1 – mieszkanie u krewnych lub znajomych, B2 – domek letniskowy na działce, B3 – komercyjna baza noclegowa (hotel, motel, pensjonat, schronisko), B4 – wynajęta kwatera prywatna, B5 – kemping, pole biwakowe, bungalow, B6 – inna;
- wydatki ogółem poniesione w związku z wyjazdem: W1 – do 50 zł, W2 – 50-100 zł, W3 – 100-200 zł, W4 – 200-300 zł, W5 – powyżej 300 zł.

Dla większości respondentów głównym celem wyjazdów turystycznych były odwiedziny u krewnych lub znajomych oraz uroczystości rodzinne. Taki cel podało około 67% badanych (rys. 1). W czasie wyjazdów nocowali oni głównie w miejscu odwiedzin. Niespełna 17% emerytów i rencistów wyjeżdżało na wypoczynek i rekreację, a tylko nieco ponad 4% deklarowało zwiedzanie ciekawych miejsc (architektura, kultura, przyroda).

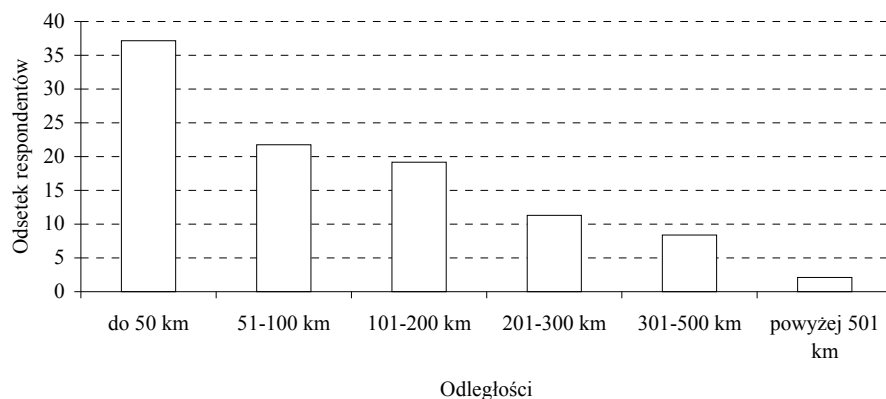
Większość wyjazdów turystycznych zrealizowanych przez emerytów i rencistów poza miejsce zamieszkania nie przekroczyła 50 km (rys. 2). W podróż na odległość powyżej 200 km wyjechało niewiele ponad 10% badanych, a dla 2,12% odległość od miejsca zamieszkania przekroczyła 501 km.

Podczas wyjazdów respondenci sporadycznie korzystali z usług zakupionych u pośrednika. Prawie 88% ankietowanych nie wykupiła żadnego typu usług, pełny pakiet turystyczny wykupiło jedynie 2,6% badanych, a pozostali skorzystali tylko z niektórych usług, np. noclegu, częściowego lub całkowitego wyżywienia lub też zakupu lokalnej wycieczki i imprezy.

Rys. 1. Procentowa struktura celów wyjazdów turystycznych

Źródło: opracowanie własne.

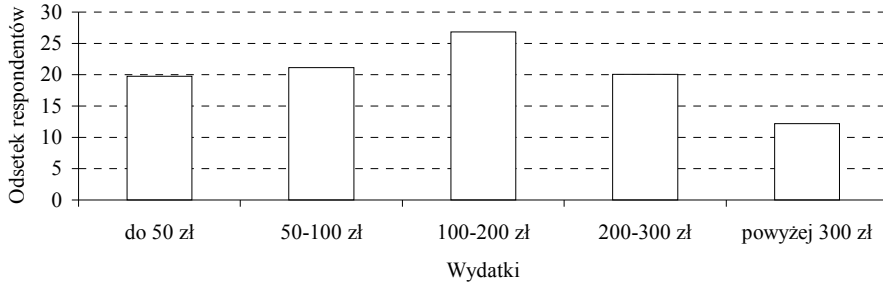
Rys. 2. Procentowa struktura odległości miejsca będącego celem wyjazdu od miejsca zamieszkania

Źródło: opracowanie własne.

Głównym środkiem transportu używanym podczas wyjazdu był samochód osobowy (46%), PKS lub inna autobusowa linia przewozowa (30,6%), kolej (10%) i autokar (9,3%).

Wydatki ogółem poniesione w związku z wyjazdem wahały się w granicach od 5 zł do 1500 zł. Przeciętny wydatek wyniósł 164,73 zł, mediana była na poziomie 100 zł. Najwięcej osób wydało na wyjazd od 100 do 200 zł (rys. 3). Koszty

powyżej 200 zł dotyczyły niespełna 13% badanej grupy.

Rys. 3. Procentowa struktura wydatków ogółem poniesionych w związku z wyjazdem

Źródło: opracowanie własne.

2. Analiza korespondencji

W celu sprawdzenia, czy istnieje zależność pomiędzy kategoriami zmiennych wymienionych w charakterystyce materiału badawczego, zastosowano wielowymiarową analizę korespondencji. Analiza korespondencji jest jedną z metod statystycznej analizy wielowymiarowej. Metoda ta umożliwia trafne rozpoznanie współwystępowania kategorii zmiennych (lub obiektów) zmierzonych na skali nominalnej².

Punktem wyjścia do zastosowania analizy korespondencji było sprawdzenie, czy pytania z ankiety, istotne z punktu widzenia celu badania, są zależne. Ponieważ odpowiedzi na większość pytań są zmierzone na skali nominalnej, wykorzystano test niezależności χ^2 . Wartości statystyki χ^2 wraz z prawdopodobieństwami odrzucenia hipotezy zerowej mówiącej o niezależności analizowanych zmiennych przedstawiono w tabeli 2.

² Analiza korespondencji jest szeroko omówiona m.in. w pracach: *Metody statystycznej analizy wielowymiarowej w badaniach marketingowych*, red. E. Gatnar, M. Walesiak, Wydawnictwo Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2004; A. Stanimir, *Analiza korespondencji jako narzędzie do badania zjawisk ekonomicznych*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2005.

Tabela 2

Wartość statystyki χ^2 pomiędzy badanymi zmiennymi

Pary pytań	Statystyka χ^2 i prawdopodobieństwa
odległość – cel wyjazdu	180,865 [0,000]
odległość – forma wyjazdu	238,154 [0,000]
odległość – pośrednictwo	168,534 [0,000]
odległość – środek transportu	281,607 [0,000]
odległość – baza noclegowa	230,092 [0,000]
odległość – wydatki	509,288 [0,000]
cel wyjazdu – forma wyjazdu	1445,627 [0,000]
cel wyjazdu – pośrednictwo	668,243 [0,000]
cel wyjazdu – środek transportu	604,356 [0,000]
cel wyjazdu – baza noclegowa	1166,200 [0,000]
cel wyjazdu – wydatki	88,1703 [0,000]
forma wyjazdu – pośrednictwo	650,279 [0,000]
forma wyjazdu – środek transportu	543,992 [0,000]
forma wyjazdu – baza noclegowa	1638,999 [0,000]
forma wyjazdu – wydatki	154,817 [0,000]
pośrednictwo – środek transportu	886,289 [0,000]
pośrednictwo – baza noclegowa	806,878 [0,000]
pośrednictwo – wydatki	42,0205 [0,000]
środek transportu – baza noclegowa	625,361 [0,000]
środek transportu – wydatki	226,812 [0,000]
baza noclegowa – wydatki	148,599 [0,000]

Źródło: obliczenia własne.

Z wyników zaprezentowanych w tabeli 2 wynika, że wszystkie zmienne wykazują statystycznie istotne zależności.

Analizę korespondencji przeprowadzono na podstawie macierzy Burta o wymiarach 36×36 utworzonej z siedmiu zmiennych, których kategorie zostały zdefiniowane w charakterystyce materiału badawczego. Wymiar rzeczywistej przestrzeni współwystępowania odpowiedzi na analizowane pytania wyznaczono na podstawie wzoru:

$$K = \sum_{q=1}^Q (J_q - 1) \quad (1)$$

gdzie: J_q – liczba kategorii cechy q ($q = 1, 2, \dots, Q$), Q – liczba zmiennych.

Dla badanych siedmiu zmiennych wymiar rzeczywistej przestrzeni współwystępowania odpowiedzi wynosi:

$$K = (6-1)+(5-1)+(5-1)+(4-1) + (5-1)+(6-1)+(5-1) = 29.$$

Następnie sprawdzono, w jakim stopniu wartości własne przestrzeni o niższym wymiarze wyjaśniają inercję całkowitą ($\lambda = 4,1429$)³. W tym celu zastosowano kryterium Greenacre'a, według którego za istotne dla badania uznaje się inercje główne większe niż

$$\frac{1}{Q} = \frac{1}{7} = 0,143$$

Z tabeli 3 wynika, że są to inercje dla K przyjmującego wartości co najwyżej 13⁴. Dla tych wymiarów przeanalizowano wartości miernika τ_k i okazało się, że stopień wyjaśnienia inercji w przestrzeni dwuwymiarowej wynosi 21,97%, a w przestrzeni trójwymiarowej 29,64%⁵.

W celu podwyższenia jakości odwzorowania w przestrzeni trójwymiarowej przeprowadzono modyfikację wartości własnych według propozycji Greenacre'a w następujący sposób:

$$\tilde{\lambda}_k = \left(\frac{Q}{q-1} \right)^2 \cdot \left(\sqrt{\lambda_{B,k}} - \frac{1}{Q} \right)^2 \quad (2)$$

gdzie: Q – liczba analizowanych zmiennych, $\lambda_{B,k}$ – k-ta wartość własna ($k = 1, 2, \dots, K$), $(\sqrt{\lambda_{B,k}} = \gamma_{B,k})$, $\gamma_{B,k}$ – k-ta wartość osobliwa macierzy B (Burta).

Pierwotne i zmodyfikowane wartości własne wraz ze stopniem wyjaśnienia inercji całkowitej zaprezentowano w tabeli 4.

³ Inercja całkowita jest sumą K wartości własnych, gdzie K jest wymiarem rzeczywistej przestrzeni współwystępowania.

⁴ W tab. 4 pominięto wyniki dla $K > 13$, gdyż dla tych wymiarów inercje główne były nie wyższe niż 0,143, a więc te wymiary były nieistotne w badaniu.

⁵ W celu określenia wymiaru przestrzeni odwzorowania dodatkowo sporządzono wykres wartości własnych i wykorzystując kryterium „łokcia” stwierdzono, że przestrzeń prezentacji współwystępowania wariantów zmiennych powinna być trójwymiarowa.

Tabela 4

Wartości osobliwe oraz wartości własne wraz ze stopniem wyjaśnienia inercji całkowitej w wersji pierwotnej i zmodyfikowanej

K	Wartości osobliwe γ_k	Wartości własne λ_k	λ_k / λ	τ_k	$\tilde{\lambda}_k$	$\tilde{\lambda}_k / \tilde{\lambda}$	$\tilde{\tau}_k$
1	0,7536	0,5680	0,1371	0,1371	0,5078	0,2493	0,2493
2	0,5849	0,3421	0,0826	0,2197	0,2660	0,1306	0,3799
3	0,5637	0,3177	0,0767	0,2964	0,2411	0,1183	0,4982
4	0,4977	0,2477	0,0598	0,3562	0,1714	0,0841	0,5824
5	0,4645	0,2158	0,0521	0,4082	0,1408	0,0691	0,6515
6	0,4252	0,1808	0,0436	0,4519	0,1085	0,0533	0,7048
7	0,4104	0,1684	0,0407	0,4925	0,0974	0,0478	0,7526
8	0,4068	0,1655	0,0400	0,5325	0,0948	0,0466	0,7991
9	0,3982	0,1586	0,0383	0,5708	0,0888	0,0436	0,8427
10	0,3937	0,1550	0,0374	0,6082	0,0856	0,0420	0,8848
11	0,3869	0,1497	0,0361	0,6443	0,0811	0,0398	0,9246
12	0,3822	0,1461	0,0353	0,6796	0,0780	0,0383	0,9628
13	0,3787	0,1434	0,0346	0,7142	0,0757	0,0372	1,0000
					$\tilde{\lambda}_k = 2,0368$		

Źródło: obliczenia własne.

Po modyfikacji trzy pierwsze wartości własne stanowią 49,82% zmodyfikowanej inercji całkowitej. Dlatego też graficznej prezentacji wyników analizy korelacji w przestrzeni trójwymiarowej dokonano z uwzględnieniem modyfikacji wartości własnych (rys. 4). Nowe wartości współrzędnych w przestrzeni trójwymiarowej dla kategorii zmiennych zostały wyznaczone z wykorzystaniem wzoru:

$$\tilde{F} = F^* \cdot \Gamma^{-1} \cdot \tilde{\Lambda} \quad (3)$$

gdzie: $\tilde{F}$ – macierz nowych wartości współrzędnych dla kategorii zmiennych (wymiar 39×3), F^* – macierz pierwotnych wartości współrzędnych dla kategorii zmiennych (wymiar 39×3), Γ^{-1} – diagonalna macierz odwrotna wartości osobliwych (wymiar 3×3), $\tilde{\Lambda}$ – diagonalna macierz zmodyfikowanych wartości własnych (wymiar 3×3).

Z uwagi na dużą liczbę analizowanych zmiennych i ich wariantów interpretacja wyników uzyskanych w przestrzeni trójwymiarowej jest bardzo trudna. W celu

dokonania bardziej jednoznacznej interpretacji wyników wykorzystano metodę Warda⁶, która umożliwiła wyznaczenie powiązań pomiędzy wariantami zmiennych. Na rysunku 5, przedstawiającym łączenia kategorii w klasy, zaznaczono poziomą linią etap, w którym przerwano łączenie klas. Otrzymano pięć następujących klas:

Klasa I (P4, F3, F1, B6, T4, C4, P3, P2, B3, C3) – obejmuje osoby wyjeżdżające poza miejsce zamieszkania w celach religijnych oraz zwiedzania (architektura, kultura, przyroda). Formą wyjazdu jest wycieczka lub pielgrzymka odbywana autokarem. Podczas wyjazdu turyści korzystają z komercyjnej bazy noclegowej.

Klasa II (O6, B4, C5, O5) – dotyczy emerytów i rencistów, którzy wyjeżdżają najczęściej w celu poprawy zdrowia lub w związku ze sprawami zawodowymi (załatwianie interesów, zdobywanie umiejętności, kształcenie). Odbycie wyjazdu związane jest z przebyciem dystansu powyżej 300 km w jedną stronę, a podróżujący nocują w wynajętych kwaterach prywatnych.

Klasa III (B2, F2) – dotyczy osób, które wyjeżdżają na działkę i nocują w zlokalizowanym tam domku letniskowym.

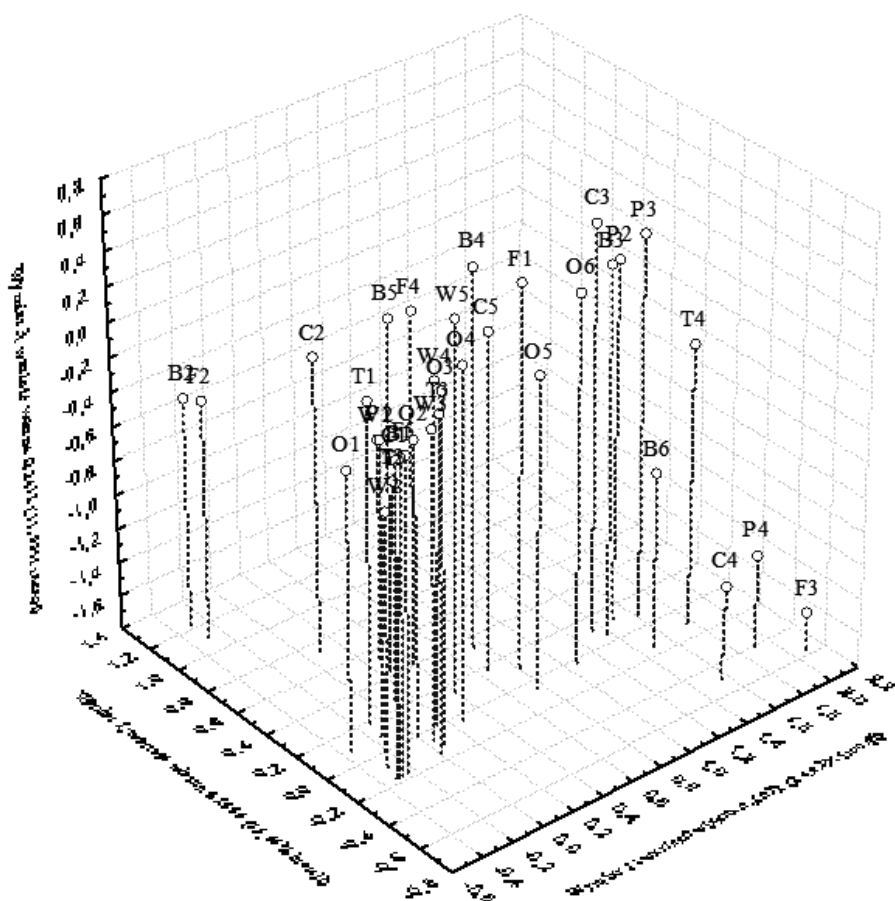
Klasa IV (B5, F4, C2, W5, W4, O4, T3, W3, O3, O2) – obejmuje emerytów i rencistów odbywających wyjazdy turystyczne w celu wypoczynku i rekreacji. Wyjeżdżają oni na wczasy, nocują na kempingach, polach biwakowych i bungalowach. Wydatki poniesione w związku z tym wyjazdem mogą przekroczyć 300 zł. Podróż odbywa się koleją na odległość od 51 do 300 km.

Klasa V (B1, F5, T2, T5, C1, W2, T1, W1, P1, O1) – obejmuje emerytów i rencistów, dla których głównym celem wyjazdów poza miejsce zamieszkania była chęć odwiedzin krewnych lub znajomych oraz uroczystości rodzinne. Wyjazdy te organizowane były bez pośrednika, głównym środkiem transportu był samochód osobowy, PKS, inna autobusowa linia przewozowa lub inny środek transportu (komunikacja miejska, pieszo). Odbycie wyjazdu związane było z przebyciem dystansu nieprzekraczającego w jedną stronę 50 km. W czasie wyjazdu korzystano z noclegów u krewnych lub znajomych, a wydatki ogółem poniesione w związku z wyjazdem nie przekroczyły 100 zł.

Na podstawie uzyskanych klas można wskazać na powiązania pomiędzy kategoriami analizowanych zmiennych, które pozwoliły na zidentyfikowanie prawidłowości dotyczącej krótkotrwałych wyjazdów turystycznych emerytów i rencistów w Polsce w 2005 roku. Prawidłowości te można zidentyfikować w następujący sposób:

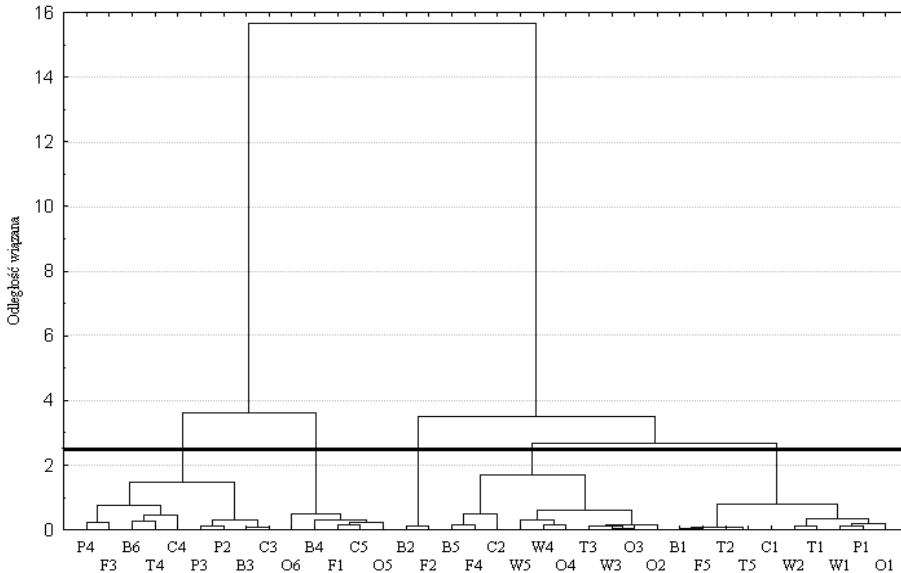
---

⁶ Metoda Warda jest jedną z aglomeracyjnych metod grupowania. Znajduje zastosowanie w badaniach empirycznych zarówno w odniesieniu do klasyfikacji obiektów, jak i cech. W metodzie tej odległość między grupami jest definiowana jako moduł różnicy między sumami kwadratów odległości punktów od środków grup, do których punkty te należą.

Rys. 4. Trójwymiarowa prezentacja wyników analizy korespondencji wszystkich zmiennych z uwzględnieniem modyfikacji wartości własnych

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 5. Diagram hierarchicznej klasyfikacji kategorii zmiennych wykonanej metodą Warda

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie

Z przeprowadzonej analizy wynika, że gospodarstwa domowe emerytów i rencistów w Polsce uczestniczą w imprezach turystycznych nie tak często jak ogół mieszkańców kraju. W porównaniu z całą populacją Polaków zdecydowanie rzadziej i na krótszy okres wyjeżdżają w celach turystyczno-wypoczynkowych, znacznie częściej – w odwiedziny do krewnych lub znajomych. Głównymi powodami nieuczestniczenia polskich seniorów w konsumpcji turystycznej zazwyczaj są względy finansowe, choroba, podeszły wiek, a także brak ochoty i potrzeby wyjazdu.

Zastosowanie analizy korespondencji, a szczególnie wykorzystanie na jej podstawie klasyfikacji hierarchicznej, pozwoliło na wyznaczenie powiązań pomiędzy kategoriami zmiennych. Okazało się, że wyjazdy turystyczne odbywające się w celu odwiedzin krewnych lub znajomych związane są z bardzo niskimi wydatkami przeznaczonymi na taki wyjazd, bowiem łączą się z darmowymi noclegami i niewielkimi odległościami od miejsca zamieszkania, co również zdecydowanie zmniejsza koszty transportu. Ten cel wyjazdu dotyczył ponad 67% respondentów, którzy wydawali na wyjazd do 100 zł. Wypoczynek i rekreację wybrało ponad 16%

badanych. Ich wyjazdy związane już były ze znacznie wyższymi wydatkami ponoszonymi na ten cel (koszty noclegów, transportu). W celu religijnym oraz dla zwiedzenia ciekawych miejsc (architektura, kultura, przyroda) wyjeżdżało ponad 10% badanych, podróżowali oni autokarem i korzystali z komercyjnej bazy noclegowej. Około 7% emerytów i rencistów wyjeżdżało w celach zdrowotnych oraz zawodowych. Odbycie tego typu wyjazdu związane było z przebyciem dystansu powyżej 300 km w jedną stronę i noclegiem w wynajętych kwaterach prywatnych.

THE RESEARCH OF TOURISTIC DEPARTURE OF PENSIONER AND ANNUITANTS IN POLAND – STATISTICAL ANALYSIS

Summary

The purpose of the article is the analysis of transitory pensioners and annuitants touristic departures (2-4 days, conj 1-3 nights). The research was carried out based on representative research result of individual transitory domestic departures in 2005 where pensioners and annuitants participated in. As investigative instrument was taken multidimensional analysis of correspondence. The results of research were presented in tridimensional area. The Ward's method was used in research due to bif number of variants of analyzed variables. This method has enabled assignment of coherence between variables variants.

Translated by Alicja Markiewicz